

**Програма за развитие
на образованието, науката и младежките политики в
Република България
(2009 – 2013 г.)**

ВЕРСИЯ ПАВЕЛ ЛАЗАРОВ

от

09.12.2009 г.

Уважаеми госпожи и господа,

Нашият екип Ви представя Програмата за развитие на образованието, науката и младежките политики в Република България за следващите 4 години.

През изминалите два месеца и половина ние работихме упорито не само по текущите задачи в министерството, не само по планиране на практическото реализиране на всички онези добри идеи от предизборната програма на ПП ГЕРБ, заради които спечелихме Вашето доверие. През изминалите два месеца и половина ние изградихме екип от съмишленици, които с прагматизъм и амбиция имат волята да поемат отговорност по изпълнението на програмата.

В предложения документ са нашите идеи за повишаване качеството на българското образование и пътят, по който ние градим достъпната образователна среда; ще прочетете за желанието ни да привлечаме младите хора, да развиваме българската наука и да стимулираме „ученето през целия живот“. Образованието е ефективният отговор на кризата и най-верният път за излизане от нея и затова Правителството за европейско развитие на България защити нашата сфера в условията на изключително тежко финансово състояние на страната.

Решихме да сложим всички наши идеи в нов тип формат за правене на такива програми. Чрез него ние казваме не само какви са нашите приоритети, но и как да ги постигнем и най-важното – какви национални и европейски програми към Министерството на образованието, младежта и науката подпомагат финансово практическата работа. Нашият екип е убеден, че точно този програмен подход при планиране на дейностите, а и при изготвяне на бюджета, позволява ефективно, прозрачно и отчетно изразходване на средства.

В предложения вариант на четиригодишна програма предстои да бъдат прибавени приложенията, най-важното от които е Планът за действие. Екипът на Министерството на образованието, младежта и науката поема отговорността да го предложи в рамките на следващите 20 дни. През това време ние очакваме Вашите мнения и предложения към програмата. Убедена съм, че това широко обществено обсъждане ще ни позволи през следващите 4 години да работим заедно за засилване на гражданската мисия на българските училища и университети, да правим България привлекателна за младите хора и да градим икономика, основана на знанието.

С уважение и благодарност за Вашата подкрепа,

Йорданка Фандъкова

Министър на образованието, младежта и науката

Версия 1.1

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

**Програма за развитие
на образованието, науката и младежките политики в
Република България**

(2009 – 2013 г.)

Версия 1.0

СЪДЪРЖАНИЕ

1	Декларация за поемане на отговорност	7
2	Визия и мисия на министерството	8
3	Принципи на управлението	9
4	Обвързване на програмата на министерството с плана на правителството	11
5	По-значителни външни влияния	12
6	Стратегически приоритетни направления на МОМН за периода 2009 – 2013 г.	14
6.1	Направление 1 Постигане на европейско качество на образованието	14
6.2	Направление 2 Осигуряване на равен достъп до образование и отваряне на образователната система	18
6.3	Направление 3 Развиване на условията за реализация на „Учене през целия живот” ...	21
6.4	Направление 4 Стимулиране въвличането на младите хора в разработването и осъществяването на специални политики	23
6.5	Направление 5 Превръщане на България в средносрочен план в страна, в която знанието и иновациите са двигателя на икономиката (<i>Но комент, бел ПЛ</i>)	25
7	Приложения	28
7.1	Приложение А – Инструментариум за работа	28
7.2	Приложение Б – Институции	34
7.3	Приложение В – По-важни активни Програми.....	35
7.4	Приложение Г – Съпътстващи документи.....	42

1 Декларация за поемане на отговорност

Четиригодишната програма за развитие на образованието, науката и младежките политики в Република България за периода 2009 - 2013 г. е изготвена въз основа на политическата програма за управление в сферата на образованието и науката на политическа партия ГЕРБ и на стратегическите документи на Европейския съюз.

Нашите приоритети отчитат специфичните особености и традиции на българската образователна и научноизследователска среда и представляват основен елемент от програмата на Правителството за европейско развитие на България, който показва пътя за изграждане на икономика, основана на знанието.

Нашият екип поема отговорност да провежда интегрирана политика, в която водеща роля имат образованието, възпитанието и личностното развитие на децата и младите хора в България, и се ангажира с постигането на планираните резултати при пълна прозрачност и отчетност на управлението.

2 Визия и мисия на министерството

Визия

Българското образование и българската наука – на най–високо европейско ниво, насърчаващо всяка отделна личност в нейния стремеж към най–пълно творческо и професионално развитие.

Мисия

С постоянната си работа с всички останали заинтересовани страни министерството създава всички условия децата и младите хора в България да придобиват нагласата, знанията и уменията, които са им необходими, за да учат цял живот, да се трудят и да проявяват високо гражданско съзнание.

3 Принципи на управлението

Ориентираност към личността	Най-важната задача на системата е успехът на личността.
Равен достъп	Всеки гражданин има право да получи качествено образование, което отговаря на нуждите и способностите му.
Сътрудничество	Успешната образователна и научноизследователска политика - като се започне от детската градина и се стигне до висшите училища, продължаващото обучение и научноизследователските институти – се основава на широко участие в цялата верига на политиките – от концепцията до изпълнението. По-широкото участие създава по-голямо доверие в крайния резултат и в институциите, които осъществяват политиките.
Отговорност	Всички сектори, ангажирани в образователната и научноизследователската система, носят отговорност за постигане на трайни ефекти с дългосрочно въздействие.
Гъвкавост	Образователната и научноизследователската система е ориентирана към многообразните личностни и обществени потребности и предоставя възможности за свободен избор на обучаваните.
Единство в многообразието	Обучението, подготовката и възпитанието на децата и младите хора се осъществяват в рамките на единна културно-образователна среда, която създава гаранции за защита и развитие на отделните култури и традиции в рамките на обща образователна политика и общо културно-езиково пространство.

Новаторство	Образователната и научноизследователската система демонстрира воля и възможности за възприемане на нови подходи и философии с цел постигане на по-добри резултати.
Автономност	Институциите в системата на образованието и науката се ползват с автономия да провеждат собствени политики.
Отчетност	Всички участници в образователната и научноизследователската система отговарят и се отчитат за своите действия с цел осигуряване на ефикасност, ефективност и резултатност на политиките.
Ефективност	Динамично управление и обвързване на ресурсите с конкретни резултати, оценка на миналия опит и бъдещото въздействие.
Законосъобразност	Всички цели, приоритети, мерки и конкретни действия съответстват на Конституцията на Република България, на законите и другите нормативни актове.

4 Обвързване на програмата на министерството с плана на правителството

Програмата за развитие на образованието, науката и младежките политики е съобразена с приоритетите и допринася за постигането на целите, заложи в плана за изпълнение на правителството на България. По-специално работата на министерството има особен принос към изпълнение на приоритети 1, 4 и 6.

Към правителствено приоритетно направление 1 „Повишаване доходите на българските граждани, растеж и модернизиране на българската икономика”

Нашата цел е да работим за изграждане на конкурентоспособна национална научна инфраструктура като елемент от Европейската изследователска област, която интегрира България в Европейското изследователско пространство. Развитието на икономика, базирана на знание и на иновационни дейности, предполага засилване на интеграцията между научните институти и университетите в страната и връзката им с бизнеса и с приоритетите на обществото.

Към правителствено приоритетно направление 4 „Възстановяване на доверието на европейските ни партньори към страната и размразяване на спряното европейско финансиране”

Като държава-член ние трябва активно да участваме в процеса на създаване и реализиране на общите политики на Европейския съюз, като същевременно отстояваме своите национални интереси и създаваме условия за тяхната реализация. Нашата цел е подобряване качеството на образованието чрез ефективно участие на България в процеса на вземане на решения на Европейския съюз в областта на образованието, обучението и признаването на професионални квалификации, активно участие в усвояване на средствата от Европейския социален фонд и средствата от националното финансиране по проекти и програми в сферата на образованието при пълна прозрачност на управлението и гарантиране на съответните контролни механизми.

В този смисъл разработването и прилагането на система от антикорупционни мерки в сферата на образованието е част от общите усилия за реформиране на сектора за повишаване качеството на услугата.

Към правителствено приоритетно направление 6 „Развитие на човешкия капитал на нацията и създаване на условия за успех на всеки гражданин”

Нашата цел е да подготвим българските граждани за учене през целия живот, като предоставим качествено и отговарящо на световните тенденции образование. Качественото образование от детската градина до 12 клас дава възможност на децата и младите хора да се развиват като отговорни, грижовни и активни членове на обществото. То запазва и развива таланта на всяко дете, така че да живее пълноценно, да придобива с радост нови знания и умения и да израства като самостоятелна, мислеща и социално отговорна личност. Висшето образование и ученето през целия живот надграждат училищното образование и правят личността конкурентоспособна на българския и на световния пазар на

труда, като създават устойчиви механизми за инвестиране в младежта като значим социален капитал и за мобилизиране потенциала на младите хора в развитието на България и на Европейския съюз.

5 По-значителни външни влияния

При формулирането на стратегическите си приоритети екипът ни идентифицира и взе предвид следните външни, но оказващи силно влияние върху системата на образованието и науката фактори.

Променяща се демографска ситуация

Променящата се демографска ситуация в България оказва силно влияние върху образователната система. Сред всички страни-членки на Европейския съюз България бележи най-бърз спад в броя на населението. Прогнозните резултати показват тенденция за трайно намаляване, следователно се очаква към 2025 година населението ни да бъде около 6 милиона души и броят хората в трудоспособна възраст (между 15 и 64 години) да намалява. **Ще намалява и броят на учениците и студентите.**

Обществени ценности и повишаващи се очаквания

Образованието е индивидуално и обществено благо и затова е едновременно лична и обществена отговорност. То не е и не трябва да бъде грижа само на държавата, но и на отделния индивид и на обществото ни като цяло, което е представено най-добре от различните неформални организации и сдружения.

През последните години у нас се наблюдава нарастващ интерес от страна на обществото към проблемите на образованието. Публичният му образ вместо да се радва на широка обществена подкрепа, често предизвиква обвинения на родители, работодатели и медии за всички проблеми на децата и младите хора в България; за проблемите на пазара на труда и множество други трудности. Очакванията на обществото са свързани с изграждането и утвърждаването на ефективен образователен организъм, който да отговаря на разнообразните нужди на гражданите на съвременното общество, като осигурява достъп до оптимални условия за учене, водещи до постигане на личен успех на всички учещи – от детската градина до висшите училища и извънучилищното, „продължаващо” учене. Обществото изисква устойчива образователна система с безусловна публичност и прозрачно управление.

Непрекъснато нарастване на изискванията, които пазарът на труда поставя към квалификацията на работещите

На пазарът на труда на европейско ниво се наблюдава тенденция към засилено търсене на висококвалифицирана и адаптивна работна сила с най-различни умения (не само технически, но и социални и културни, като например умения за комуникация, умения за разрешаване на конфликти, мултидисциплинарен подход и др.). Все повече се сближават изискванията, които се поставят към работниците, извършващи т.нар. „нискоквалифициран“ или „средноквалифициран“ труд. Като цяло за тези дейности се изисква все по-висока квалификация, а търсенето на работа, свързана с по-ниска квалификация, намалява.

Влияние на технологиите

Технологиите играят водеща роля в образованието и науката. Те дават възможност за нови подходи при преподаването и ученето, улесняват обучението и развитието на преподавателите и ефективността на администрацията. Развитието и съчетаването на традиционните добри преподавателски практики с използването на технологии ще подпомогне изграждането на умения, които да осигурят на младите хора успех в епохата на знанието.

Въздействие на глобализацията

Съвременните учебни заведения и научноизследователски институти съществуват и функционират в динамична глобална среда, която се характеризира с икономическа и политическа свобода и със зачитане принципите на пазарната икономика. Много от националните икономики са в условия на трансформация, задълбочава се глобалния екологичен проблем, възникват нови мултикултурни ценности и се засилват международните контакти с помощта на информационните и комуникационни технологии. Образованието и науката в България трябва да се възползват от всички възможности за комуникация без граници и в реално време, за свободно придвижване на хора, улесняващо получаването на желаното и по-качествено образование във всички точки на света.

Продължаваща финансова и икономическа криза

Международните институции и финансови анализатори продължават да ревизират прогнозите си за развитието на икономическата ситуация в средносрочен план, като се отчита и възможността за трудно възстановяване от кризата и за забавяне на началото на новия възходящ цикъл на икономическо развитие. Това налага ефективното използване на наличните средства, както и модерно, прозрачно управление, в което водещо е повишаващото се знание. Управление, основано на постигнати конкретни резултати, прецизна отчетност и адекватно съотношение между административните и програмните разходи в полза на програмните.

6 Стратегически приоритетни направления на МОМН за периода 2009 – 2013 г.

Изложените тук 5 стратегически приоритета са идентифицирани след внимателен анализ на всички външни и вътрешни предизвикателства. Те са базата, на която са формулирани основните дейности на министерството, и са свързани с новия образователен модел, който измества фокуса на вниманието от преподавателя към образователните потребности на личността. Целта е чрез наложената промяна обучаваните да намерят съвременни решения на своите образователни очаквания, както и да получат адекватна подготовка за бъдещата им професионална реализация, кариерно и личностно развитие.

6.1 Направление 1 Постигане на европейско качество на образованието

Какво означава това

Качественото образование от детската градина до завършване на висше училище запазва и доразвива уменията за учене, откривателството и толерантното отношение към „различния”. Доброто училище помага на всичките си възпитаници да придобият солидни умения за четене, писане, говорене и математически познания. Насърчава ги да мислят творчески, логично и самостоятелно, да се аргументират ясно и точно, да поемат отговорност и да вземат индивидуални и колективни решения. Освен това то изгражда практически умения за справяне, за вземане на решения и правене на актуален избор за здравето, кариерата и бъдещето, развива у децата и младите хора естетическа, културна и гражданска чувствителност. Всичките образователни структури осигуряват необходимата информация, за да могат родители, ученици и студенти да направят най-подходящия за тях образователен избор.

Как да го постигнем

Ще повишим качеството на образованието в България посредством следните 18 стратегии.

1. **Изготвяне на анализ** на системата за качество в българското образование, който да гарантира, че предлаганото и финансирано с публични средства образование е съобразено с интересите на своите потребители.

2. **Изработване на система** от индикатори за ефективност на образованието, чийто резултат е свързан със създаването на единна система за оценяване на ученици, учители и

училищна среда, която е най-надеждният гарант за единното и дългосрочно управление на качеството на образователния продукт.

3. **Създаване на условия** за включване на българската образователна система в сравнителни анализи за качеството на образователния продукт в контекста на общите европейските изисквания.

4. **Изграждане на учебни програми** с интегрирано съдържание. Тяхната основна цел е да гарантират мобилност на образователния продукт, като осигурят надграждане с все по-динамично съдържание в най-важните предметни области (български език и литература, чуждоезиково обучение, математика и информационни технологии гражданско образование).

5. **Осигуряване** на по-голяма практическа приложимост на обучението и ориентирането му към конкретни резултати.

6. **Доразвиване и усъвършенстване** на системата за външно и вътрешно оценяване.

7. **Изграждане на система за психологическо обслужване** на образованието и засилване възпитателната работа с децата и учениците с оглед пълноценно личностно развитие, което се изразява в разширяване и стимулиране на формите за обучение и възпитание в дух на демократично гражданство и патриотизъм, здравно и екологично възпитание, потребителска култура, физическа активност и спорт.

8. **Изграждане на ефективна система за квалификация** и кариерно развитие на педагогическите кадри.

9. **Подобряване качеството** на професионалното образование и осигуряване на условия за по-ефективни връзки с бизнеса.

10. **Усъвършенстване** на модела за управление на училищата и на училищната мрежа.

11. **Усъвършенстване** на системата за инспектиране в образованието и подобряване на контролната дейност чрез изграждане на цялостна система за инспектиране с оглед провеждане на периодична оценка на училищната среда, на работата на директорите и на учителите.

12. **Прилагане** на система от критерии за качество с академична и пазарна ориентираност.

13. **Усъвършенстване** на системата за **акредитация** чрез поставяне на НАОА в конкурентна среда и създаване на възможност за извършване на акредитация от чуждестранни агенции, членуващи в ENQA или вписани в Европейския регистър на агенциите за оценяване на качеството (EQAR).

14. **Утвърждаване на гъвкавостта като основен организиращ принцип на висшето образование, а именно** значително увеличаване на възможностите за избор пред студентите във всички сфери на университетското обучение – достъп, методи, организация, подкрепа, завършване – съпътствано от прилагане на механизми за подобряване на неговото качество.

15. **Подкрепа** за развитието на млади учени и специализанти - докторанти, постдокторанти.

16. **Гарантиране** на ефективното участие на България в процеса на вземане на решения на ЕС в областта на образованието, обучението и признаването на професионални квалификации.

17. **Насърчаване** на академичния обмен в рамките на международни договорености.

18. **Създаване на условия** за развитие на дарбите при децата и младите хора чрез нов подход в политиката, който да интегрира ресурсите – материални и професионални – към ранната диагностика и откриването на дарбите, към тяхното развитие и отглеждане и към създаване на добри условия за нейното реализиране.

Какво е актуалното състояние у нас

Много от учениците напускат образователната система без достатъчна подготовка за икономика, основана на знания. Значителна част от тях не продължават образованието си на по-високо ниво, а онези, които остават в системата, не придобиват необходимите умения и компетенции и не отговарят на изискванията на работодателите. Наблюдава се трайна тенденция към спад на грамотността у нас. Например повече от 50% от петнадесетгодишните българи бележат много ниски резултати на теста по четене на PISA 2006.

НАОА не съдейства за осигуряване на реална сравнимост на висшите училища и за създаване на публично доверие към тази отговорна институция. Липсата на ясни правила за обвързване на оценките със системата за поощряване или санкциониране на висшите училища на практи-

ка не стимулира подобряване на качеството. Не се признават акредитации от чужди агенции за акредитация.

Българските висши училища, от своя страна, вече са изправени пред нарастваща конкуренция на университетите в чужбина. Съществуват реални проблеми, свързани с издаването на Европейското дипломно приложение и формалното прилагане на Европейската система за натрупване и трансфер на кредити (ECTS). Действащата на този етап система за натрупване и трансфер на кредити все още не е хармонизирана със съвременните европейски ECTS стандарти, които отчитат равнопоставеността между учебното натоварване и резултатите от обучението. Затова много студенти срещат затруднения при признаване на присъдените им ECTS кредити в условията на мобилност.

Не са създадени предпоставки за превръщане на университетите в научно-изследователски центрове.

Версия 1.0

6.2 Направление 2 Осигуряване на равен достъп до образование и отваряне на образователната система

Какво означава това

Равният достъп до качествено образование е пряко свързан със създаване на условия за устойчиво развитие на страната. Достъпът до образование означава не само създаване на всички условия за ходене на детска градина, училище или университет, но и изграждане на мрежа от услуги и инфраструктура, които да улесняват всички да упражняват правото си да се образуват.

Отварянето на системата означава също и допускането на всички заинтересовани страни в образованието до ключови дейности, като взимане на управленски решения и съвместната работата на политическо, административно и проектно ниво.

Как да го постигнем

Ще осигурим равен достъп до образование и отварянето на образователната система в България посредством следните 8 стратегии.

1. Като **прилагаме** принципите на включващото образование за децата, учениците и студентите при разработване на образователните програми, отпечатване на учебници, подготовка на преподавателския екип и осигуряване на архитектурен, информационен и комуникационен достъп в училищата и университетите.

2. Като **оптимизираме** и **реформираме** специалните училища, които да предоставят възможност за развитие на децата със специални образователни потребности и с девиантно поведение.

3. Като **осигурим достъп** до качествено образование на децата и учениците, за които българският език не е майчин (деца от етническите малцинства, деца на мигранти и на бежанци), чрез насърчаване на ранно детско образование и развитие, работа с родителите, изграждане на толерантна образователна среда, която стимулира приемането на „различния“.

4. Като **изградим толерантна** мултиетническа среда в българското училище. За тази цел е необходимо разработване и по-широко прилагане на специализирани програми за обучение в етническа толерантност на ученици, учители

и родители, изучаване на културните особености и обичаите, възпитаващи в толерантност и разбирателство.

5. Като **създадем мрежа** от услуги за децата от уязвимите малцинствени групи, които се нуждаят от допълнителна образователна подкрепа за изравняване на стартовите им позиции с тези на останалите деца.

6. Като **създадем подкрепяща среда** от услуги, която да улесни осъществяването на включващо образование на децата със СОП.

7. Като **насърчим** „отваряне” на висшето образование към социално слаби групи чрез ефективното стартиране на системата за студентско кредитиране и с **децентрализацията на системата**.

8. Като **възстановим** дарителския фонд към МОМН за подпомагане на ученици и студенти, застрашени от отпадане от системата поради финансови проблеми.

Какво е
актуалното
състояние у нас

Висок е процентът на преждевременно отпадащите от училищната система, които не се записват за някакво обучение и не се включат в пазара на труда. Съществуват социални групи, при които степента на риск за нормалното физическо, социално и психическо развитие на децата е по-висока. Твърде сериозен е проблемът при етническите малцинства, като особено тревожно е положението на децата от ромски произход. Причините са известни – ниски доходи, висока степен на безработица, лош бит, културна изостаналост, недостатъчно високо или подходящо образование и др. Изолацията на ромите в отделни квартали и ромски гета възпрепятстват образователната интеграция и намаляват шансовете им за професионална и личностна реализация.

Висока е степента на агресия сред учениците. Липсва компетентност за изграждане на училищни политики, свързани с превенцията на тормоза и насилието.

Националният план за интегриране на деца със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания в системата на народната просвета, си остава повече като едно добро пожелание, защото неговото изпълнение е изолирана политика на министерството, тъй като не е обвързано с ясен финансов разчет, с конкретни отговорности и времеви график. Липсва официална статистика за броя на децата с увреждания, които не получават училищно образование. Достъпът на децата със СОП е все още затруд-

нен поради непригодността на сградите, поради липсата на методика и подготвен персонал, както и на адекватна подкрепяща среда от допълнителни услуги.

Версия ПЛ

6.3 Направление 3 Развиване на условията за реализация на „Учене през целия живот”

Какво означава това

Образователната концепция “Учене през целия живот” (или *непрекъснато образование*) цели да предостави допълнителни възможности пред конкретния човек за динамичен и смислен живот, за лична професионална кариера и нови стимулиращи перспективи. Динамиката на съвременната икономика налага постоянно повишаване квалификацията на хората, усвояване на нови знания и умения с цел по-голяма приспособимост към нуждите на трудовия пазар.

Ученето през целия живот не само спомага за поддържане на висока конкурентоспособност и на потенциални възможности за осигуряване на заетост, но то е и най-добрият начин за борба със социалното отхвърляне. Заетостта очевидно е ключовият резултат от успешното образование, но социалната интеграция е нещо повече от една добре платена работа. Всеки човек трябва да може да се възползва от откритите образователни перспективи по свой собствен избор, което означава, че системите за образование и обучение трябва да се приспособят към индивидуалните потребности и търсения. Затова училищата, институциите на висшето образование и неправителствените организации трябва да подготвят работната сила за учене през целия живот, което излиза извън рамките на консервативната образователна система и включва неформално обучение.

Как да го постигнем

Ще създаваме подходящи условия за учене през целия живот посредством следните 5 стратегии.

1. Като **развиваме** ефективни партньорства между университети, работодатели и неправителствени организации за практическата реализация на непрекъснатото образование.
2. Като **подсигури**м и **насърчим** достъпа до различните форми на непрекъснато образование с цел придобиване на необходимите нови умения.
3. Като **предложим** нови подходи и стандарти в преподаването и ученето, които следват и прилагат в България световните стандарти за учене през целия живот.

4. Като **разработим** система за оценяване и валидиране на ученето през целия живот.

5. Като **разработим** Национална квалификационна рамка за учене през целия живот, която да отчита резултатите от обучението.

Какво е
актуалното
състояние у нас

Образованието и обучението за възрастни не е разпространена практика в България. Една от общоевропейските цели в сферата на заетостта се отнася именно до „учене през целия живот” и залага средното равнище на участие в такива дейности за страните. България отчита най-слаба позиция сред страните-членки на ЕС.

Последните статистически изследвания показват, че въпреки изоставането ни от европейските тенденции, участието на населението от 25 до 64 години през 2007 г. в различните форми за учене през целия живот е нараснал. Над една трета от населението на възраст 25-64 г. е участвало в поне една от формите на формално или неформално обучение.

6.4 Направление 4 Стимулиране въвличането на младите хора в разработването и осъществяването на специални политики

Какво означава това	<p>Това означава грижа за и стимулиране на младите хора, изразяваща се в създаването на благоприятни условия за:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ училищно, университетско и неформално учене,▪ професионално, социално и лично реализиране на младите хора,▪ активното им участие в обществения и икономическия живот,▪ приобщаване на младите в управлението на местно, областно и национално ниво,▪ връщане в България на училите в чужбина. <p>Всичко това допринася за подобряването на демографската ситуация в страната и за догонването на Европейското икономическо развитие и сближаване на качеството на живот.</p>
---------------------	---

Как да го постигнем	<p>Ще стимулираме и насърчаваме младите хора посредством следните 9 стратегии.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Като създадем благоприятна, насърчаваща и подкрепяща среда за качествена професионална реализация на младите хора на възраст до 29 години в България.2. Като създадем условия за насърчаване на младежкото предприемачество.3. Като улесним достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното лично и обществено развитие на младите хора до 29 години в съответствие с потребностите и интересите им.4. Като насърчаваме здравословния начин на живот сред младите хора.5. Като стимулираме превенцията на социалното изключване на младежи на възраст от 18 до 29 години в неравностойно положение – младежи в специализирани институции, младежи с увреждания, младежи, напускащи специализирани институции, страдащи от различни зави-
---------------------	--

симости, бивши затворници и други групи в риск.

6. Като **развием** доброволчество сред младите хора на възраст до 29 години като движеща сила за личностно развитие, мобилност, учене, конкурентоспособност, социално сближаване, солидарност между поколенията и формиране на гражданско самосъзнание.

7. Като **осигурим** възможности за пълноценното участие на младите хора на възраст до 35 години в гражданския живот и за приобщаването им към основните демократични ценности и стандарти.

8. Като **насърчим** създаването на привлекателна среда за развитие на младите хора на възраст до 35 години в малките населени места и в селските райони.

9. Като **стимулираме** активното участие на младите хора в превенцията на престъпността и правонарушенията.

Какво е
актуалното
състояние у нас

Основна характеристика на младежката общност в България е нейната динамична промяна през последните 20 години. Хората, които се характеризират като младежи, т.е. лицата до 30 и малко над 30 години, изградиха своите основни ценности в периода на преход от тоталитарна към демократична, от затворена към пазарно ориентирана система.

Най-ярко от младите се изразява стремежът към независимост и самореализация – подчертан стремеж към самостоятелни решения и индивидуален подход към живота. През последното десетилетие активността на младите хора се е преместила радикално – от обществено-политическия живот към частния икономически сектор.

От 1989 г. насам населението на България е намаляло с над един милион души. Младите хора на възраст между 15- и 34-годишна възраст са намалели с повече от 300 000 души. В периода до 2020 г. броят на младите хора ще намалява още. Всеки осми млад човек има конкретни намерения в обозримо бъдеще да емигрира. Очертава се тенденция на най-голямо териториално движение по направлението “град – град”.

6.5 Направление 5

Превръщане на България в средносрочен план в страна, в която знанието и иновациите са двигателя на икономиката (Но комент, бел ПЛ)

Какво означава това

Изграждането на общество и икономика на знанието изисква знание на високо ниво, което се изразява в създаването на нови, конкурентоспособни продукти и услуги. Научните изследвания, технологичното развитие и възможността да се превърнат резултатите от научните изследвания в икономически и социални ползи са ключови фактори за постигане на конкурентоспособност, благосъстояние и устойчив растеж.

Създаването на икономическа и институционална среда, която насърчава използването на съществуващите и създаването на нови знания, ще допринесе за изграждането на общество, което е добре образовано и квалифицирано, за да създава, обменя и използва знание.

Как да го постигнем

1. Като **работим** за интегрирането на България в Европейското изследователско пространство и **участваме** в инициативите за ефективното му управление.
2. Като **засилим** интеграцията между научните институти и звена на БАН, ССА и университетите в страната и връзката им с бизнеса и с приоритетите на обществото чрез преглед на научноизследователските дейности от външни комисии за оценяване с участието на признати международни и местни експерти.
3. Като **оптимизираме** обслужването и контрола на научната инфраструктура в България.
4. Като **преосмислим** институционалната среда за НИРД в България в контекста на тенденциите в световното развитие и **осигурим** условия за преминаване към една пообединена структура и координация на по-високо управленско ниво.
5. Като **подобрим** диалога „учени-държава-общество”.
6. Като **изградим** “триъгълника на знанието” (образование – научни изследвания – иновации).
7. Като **повишим** дела на проектното финансиране при яс-

ни показатели за изпълнение и съгласуваност с националните изследователски приоритети.

8. Като **създадем** виртуално пространство и провеждаме ежегодни срещи на утвърдени учени от българската диаспора.

Какво е актуалното състояние у нас

Структурата на финансиране на науката е в обратна пропорционалност в сравнение с тази на страните от ЕС. Най-голяма тежест поема държавният бюджет – над 2/3, а най-малка част – бизнесът; около 20 % са приходите от международни научни програми.

Човешкият капитал в изследователския сектор е жизненоважен за идентифицирането, усвояването, адаптирането и внедряването на чуждите технологии. У нас съществува проблем с възрастовото разпределение и със социалния статус на учените. Възрастовата структура на учените е от регресивен тип, а настоящият Закон за научните степени и научните звания води до нерационално използване на научните кадри. Съществуват сериозни диспропорции в разпределението на учените по сектори, засягащи преди всичко броя на изследователите в частната сфера, като делът им е около 10 пъти по-нисък от този в ЕС.

Обобщеният индекс на иновациите сочи, че България не само стои далече от средните равнища за ЕС, но няма база за сравнение с европейските лидери в тази сфера.

Версия ПЛ

7 Приложения

7.1 Приложение А – Инструментариум за работа

7.1.1 Принципи и методи за финансиране

ОБЩ МОДЕЛ ЗА ФИНАНСИРАНЕ

Въвеждането на нов модел на финансиране и управление на финансовите ресурси в системата на училищното образование е положителна стъпка, която следва да бъде доразвита и продължена с мерки, коригиращи някои недостатъци, проявили се в хода на първоначалното му прилагане. Финансовите ресурси следва да бъдат насочени към постигане на целите на образователната политика. Достъпът до образование е безусловен принцип, осигуряването на който не трябва да зависи от социалния, здравословния, географския и етническият статус на децата и техните семейства, както и от финансовите ресурси на общината или на училището. Поетапното увеличение на средствата за образование и наука следва да бъде съпроводено с усилване на фокуса върху резултатите и подобряване на ефективността за използване на ресурсите. Предвиждаме също:

- Усъвършенстване на механизма за диференциация на единните разходни стандарти. Включване на повече фактори, определящи различия в разходите на един ученик/едно дете, във формулата за разпределение на средствата.
- Обвързване на финансирането с целите на образователната политика. Включване на елементи като качество на обучението, посещаемост и брой на завършилите ученици в модела на разпределение на средствата в системата.
- Подобряване на механизмите за контрол, отчетност и отговорност при управлението на финансовите ресурси на ниво община и училище.
- Разширяване на броя на защитените училища на базата на обективни критерии. Предоставяне на допълнителни средства на защитените училища.
- Критичен преглед на съществуващите национални програми за развитие на образованието и на останалите инструменти за финансиране на системата. Формулиране и реализиране на предложения за повишаване на ефикасността на съществуващите програми и инструменти в контекста на целите на образователната политика, политиката на децентрализация и интегрирания подход за правене на политики.
- Повишаване на капацитета на образователните институции за оползотворяване на средствата от Европейския съюз.
- Създаване на условия за повишаване притока на публични и частни средства към системата на образованието. Регламентиране на възможности за привличане на частни ресурси в система и за създаване на спе-

специализирани фондове за финансиране на образованието. Насърчаване на проектното финансиране в системата.

- Подпомагане на усилията на общините за подобряване на материално-техническата база на училищата и детските градини и увеличаване на броя на местата в системата на предучилищното възпитание и подготовка.
- Ефективно стартиране на системата за студентско кредитиране.
- Подобряване на механизма за диференциация на нормативите за издръжка на един учащ в системата на висшето образование. Въвеждане на елементи на финансиране в зависимост от качеството на обучението.

ФИНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ

Финансовата децентрализация е свързана не само с предоставянето на правомощия на по-ниските нива на управление по отношение формирането и разходването на бюджета, но и по отношение упражняването на административни права в управлението на системата. Нашите усилия са насочени към:

- Преминаване от административно-разпоредителни функции на държавата в контролно-регулативни.
- Създаване на възможности за участие на местната власт в законодателните инициативи за реализиране на функциите им на обект и субект на регионалните политики на държавата.
- Осигуряване на условия за родителско и гражданско участие в управленската и финансовата дейност на училищата.
- Насърчаване осигуряването на допълнителен финансов ресурс в образованието чрез специализирани фондове.
- Финансиране на дейности за увеличаване капацитета на местните и училищните общности за привличане на средства от европейските фондове.

ЕФЕКТИВНО И ПРОЗРАЧНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА СРЕДСТВАТА ПО НАЦИОНАЛНИ И ЕВРОПЕЙСКИ ПРОГРАМИ

Ефективно и прозрачно използване на средствата означава усвояване на ресурсите по предназначение, т.е. за проекти, които са планирани прилежно, имат съществена добавена стойност и са насочени към постигането на нашите цели.

7.1.2 Законодателни инициативи

Опростяване, отстраняване на противоречията и съобразяване на законодателната рамка на българското образование с образователните политики и с политиките на пазара на труда в ЕС. Предстои да бъдат разработени и публикувани нормативни документи в следните 4 сфери

УЧИЛИЩЕТО

- Нов закон в областта на образованието, който цялостно и непротиворечиво да уреди всички отношения, които се развиват в системата на предучилищното възпитание и подготовка и училищното възпитание и образование;
- Национална програма за квалификация и преквалификация, която да уреди в цялост системата за въвеждаща, поддържаща и надграждаща квалификация на педагогическите кадри;
- Стандарт за инспектиране на системата;
- Стандарт за психологическо обслужване;

ВИСШЕТО УЧИЛИЩЕ

- Дългосрочна стратегия за развитие на висшето образование при отчитане на актуалните тенденции и потребности;
- Нов Закон за висшето образование;
- Нов Закон за развитието на академичния състав в Република България;

МЛАДЕЖТА

- Дългосрочна стратегия за развитие на младежките политики и Закон за младежта.

СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ

Нашият екип разработва **система за наблюдение, контрол и анализ** на прилагането на нормативната рамка, която система предвижда и възможност за сигнализиране при възникване на проблеми при прилагането ѝ от страна на образователните и научноизследователските институции и останалите субекти в образованието и науката – местни власти, бизнес, социални служби и пр.

7.1.3 Повишаване на институционалния капацитет

Нашият екип ще развива и модернизира следните структури, предоставящи възможности за продължаващо обучение:

НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ДИРЕКТОРИ

Обучение на новоназначени директори, осъвременяване и повишаване на управленските, организационните и финансовите им компетентности; обучение за използване на ИКТ в управлението, за разработване и управление на проекти, извършване на мониторинг на средата и оценка на кадрите.

НОВА СТРУКТУРА ЗА КВАЛИФИКАЦИЯ И ПРЕКВАЛИФИКАЦИЯ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ КАДРИ

Въвеждаща, поддържаща и надграждаща квалификация, чуждоезиково обучение; използване на ИКТ в обучението, интерактивни методи на преподаване, за разработване и участие в управление на проекти и обмяна на добри практики.

Подготовка за оказване на педагогическа и психологическа подкрепа, за общуване и социализация.

Консултиране на педагогическите кадри за избор на форми и направления за квалификация.

ИНСТИТУТ ПО ПУБЛИЧНА АДМИНИСТРАЦИЯ

Подготовка на следващото поколение управляващи в България и на европейско ниво и подпомагане на процеса на интегриране на страните от региона в европейските структури.

ЦЕНТЪР ЗА КОНТРОЛ И ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО (ЦКОКО)

Укрепване капацитета на Центъра за доставяне на качествени резултати и изводи от контрола, вътрешното и външно оценяване и от участието в международни изследвания.

МИНИСТЕРСТВОТО

Постоянно повишаване на управленския капацитет на Министерството за формулиране, анализ и оценка на политики; за въвеждането на елементи на програмно и *ориентирано към резултатите бюджетирание*, за стратегическо планиране и организация на работата.

7.1.4 Мобилизиране усилията на всички заинтересовани страни

За да провеждаме интегрирана образователна и научноизследователска политика и да осигурим прозрачност и съгласуваност на решенията и средствата за тяхното постигане, е необходимо мобилизиране на финансови, институционални и човешки ресурси чрез активни действия от страна на правителството и партньорство между различните държавни институции, местните органи на властта, работодателите, синдикатите, гражданските организации.

Особено важно е да провеждаме комуникационна политика за съдържанието на българското образование, насочена както към професионалните среди на образователната система, така и към широката публика.

7.1.5 Развиване на международни партньорства

- Координиране участието на България в работата на институциите на ЕС, чрез организиране изготвянето, съгласуването и внасянето за одобрение от СЕВ на позициите за заседанията на работните групи към ЕК и за КОРЕПЕР по въпросите на образованието, обучението, взаимното приз-

наване на професионални квалификации, младежта, науката и изследванията.

- Организиране на работни срещи – брифинги с представители на посолствата на държавите-членки на ЕС в София.
- Координиране участието на Република България в работната програма „Образование и обучение 2020” на ЕС в изпълнение на Лисабонската стратегия.
- Организиране функционирането на лекторатите по български език и култура в чужди университети.
- Насърчаване изучаването на български език от чуждестранни българисти.
- Насърчаване на академичния обмен в рамките на международни договори.
- Подпомагане участието на Р. България по линия на образованието в междуправителствени и регионални организации – ООН, ОИСР, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, Централноевропейска инициатива, Организацията за черноморско икономическо сътрудничество.

Версия ПЛ

7.2 Приложение Б – Институции

По настоящем формалните принципи за разпределението на отговорностите засягат

- **Националните институции**
(Министерски съвет, Министерство на образованието, младежта и науката) които са онези, които осъществяват формирането на националната образователна политика и контролират нейното спазване (чрез инспекции и системи за външно оценяване на резултатите на учениците, учителите и учебните институции).
- **Общините**
са онези, които създават условия за реализиране на националната политика с оглед характера и приоритетите на регионалното и местното развитие. Те разполагат с прозрачни за обществеността финансови и административни лостове за управление на средства, човешки и технически ресурси, могат да осъществяват оперативен контрол за разходването на средствата и управлението на материално-техническата база (МТБ) и ежегодно публикуват данни за състоянието на своята образователна мрежа. Те съответно имат определено ниво на свобода да насочват ресурси към решаване на специфични образователни проблеми, които най-добре могат да диагностицират (отпадане, липса на определен профил професионално образование, сегрегация, мобилност на учителите в общината и пр.).
- **Училището**
е институцията, която оперативно управлява ресурсите си въз основа на 4-5-годишна стратегия за развитие (с права, делегирани му от общината в областта на бюджета, човешките ресурси и разпореждането с МТБ), извършва вътрешна оценка на приноса на всеки учител и на резултатите постигнати от учениците.
- **Висшето училище**
е институция, развиваща и осъществява своята дейност на принципа на академична автономия, но съгласно Закона за висшето образование и принципите на обществена отговорност.

7.3 Приложение В – По-важни активни Програми

Ето списък на по-важните национални програми – финансирани от държавния бюджет,– и европейските програми – администрирани от МОМН,– работа по които представлява конкретен принос за постигането на заявеното в съответното приоритетното направление

7.3.1 По направление 1

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ

- **„Оптимизация на училищната мрежа”**, чрез която осигуряваме възможност на всяко дете да получи съизмеримо по качество образование.
- **„Квалификация”**, чрез която осъществяваме конкретни действия за поэтапно преодоляване на дефицита на квалифицирани учители по чужд език, информатика и информационни технологии и подготовка на системата за въвеждане на новата структура на средното образование. Програмата включва разработка, апробация и внедряване на инфраструктура на е-среда за съчетано учене за нуждите на училищните директори; изграждане на капацитет сред психолозите и педагогическите съветници в системата на образованието за създаване на сигурна и безопасна среда в училище чрез прилагане на общоучилищни мерки и подходи за изграждане на позитивна дисциплина и за превенцията на насилието.
- **„Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в училище”**, чиито цели са свързани с бързото и навременно въвеждане на съвременните технологии в образователния процес.
- **„Енергоефективно саниране на училищни сгради”**, чиято цел е да подпомогне: намаляването на енергийните разходи на училищата и облекчаването на бюджетите за режимни разноски; намаляване емисиите на вредни вещества в околната среда; подобряване на микроклимата в училище и създаване на условия за нормално протичане на учебния процес; подобряване на санитарно-хигиенните условия и намаляване на загубите на енергия и водни ресурси.
- **„Модернизация на материалната база в училище”**, която цели възстановяване и модернизирание, създаване и поддържане на обекти, съоръжения и инфраструктура чрез съвременни технологии за гарантиране на висока функционалност и максимална сигурност при експлоатация.
- **„Училището – територия на учениците”**, която цели да задържи учениците по-дълго време в училище, чрез предоставяне на възможност за работа по различни интерактивни инициативи, събития, проекти.
- **„За въвеждане на система за национално стандартизирано външно оценяване”**, чиято основна цел е задължителното оценяване на знанията и уменията на учениците в края на всеки образователен етап (IV, VII, XII клас) чрез национални стандартизирани изпити.

- **„Съфинансиране от министерството на образованието и науката на общински инвестиционни проекти, насочени към подобряване на материалната база в училищата”**. Целта е да се приложи адекватен на реформата в системата подход, който да позволи приемственост и установяване на трайна тенденция към достигане на съвременните европейски и световни стандарти по отношение състоянието на сградния фонд, обзавеждане и оборудване, сигурност и ефективност при експлоатацията на материалната база.
- **„Диференцирано заплащане”**, чиято цел е да мотивира развитието на учителите като ключов елемент от системата за повишаване на качеството и ефективността на образователно-възпитателния процес.
- **„Модернизиране на системата на професионалното образование”**, чиято цел е да подпомогне осигуряването на материална база в съответствие със съвременните изисквания на пазара на труда чрез финансово ангажиране както на бюджетни средства, така и чрез съфинансиране от страна на работодателите.
- **„С грижа за всеки ученик”**, с която осигуряваме възможност за допълнително обучение както на деца с изяви способности, така и на деца, които имат проблеми с усвояване на учебния материал. Програмата мотивира учителите за работа с учениците, отчитайки индивидуалните им способности и интереси.
- **„Роден език и култура зад граница”**, чиято цел е да подобрява условията за осъществяване на образователно-възпитателни дейности, съдействащи за укрепване на българската духовност, за съхраняване и развиване на чувството за национална принадлежност.
- **„Закрила на деца с изяви дарби”**

ЕВРОПЕЙСКИ ПРОГРАМИ

- **Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"** – оперативна ос 3: „Подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието”. По-важни програми: „ИКТ в образованието”; „Повишаване на квалификацията и създаване на условия за кариерно развитие на учителите, преподавателите във висшите училища и директорите”; „Повишаване квалификацията и/или придобиване на нова професионална квалификация на учителите и педагогическите кадри в детските градини, училищата и обслужващите звена в системата на образованието”; „Разработване на програми и обучения за директорите на училищата, детски градини и обслужващи звена в системата на образованието”; „Повишаване квалификацията на преподавателите във висшите училища”; „Подпомагане въвеждането на делегираните бюджети”; „Разработване на система за оценка на качеството на средното образование и рейтингова система за висшите училища в Република България”; „Училищни и студентски практики”; „Подкрепа за развитието на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени”;

„Училището привлекателно за младите хора”; „Развитие на практически умения на учениците от общото образование”.

- **Програма „Коменски”**, насочена към първата фаза на образованието – от предучилищната и началната до гимназиалната степен. Нейните цели са насочени към усъвършенстване качеството на училищното образование и процесите на формиране на личността на учениците.
- **Програма „Еразъм”**, насочена към повишаване качеството на висшето образование. Спомага изграждането на Европейското пространство за висше образование и насърчава иновативните процеси и трансфера на знания и технологии във висшето образование.
- **Програма „Леонардо да Винчи”**, която поддържа и осъществява политиката за професионално образование и обучение на страните-членки на ЕС, като се съобразява със съдържанието и организацията на тази политика в съответната страна.
- **Програма „Стипендии” на финансовия механизъм на ЕИП**. Неговата цел е да засили сътрудничеството между България и страните от ЕИП ЕАСТ (Норвегия, Исландия и Лихтенщайн) в областта на висшето образование и изследванията, като предоставя стипендии за студенти, преподаватели и административни служители в български висши училища и за изследователи от български научни организации с цел обучение, изнасяне на лекции, обмяна на опит, провеждане на изследвания в страните от ЕИП ЕАСТ.

7.3.2 По направление 2

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ

- **Национална програма за по-пълно обхващане на учениците в задължителна училищна възраст**, като се осигурят условия за достъп до образование на тези ученици без разлика по отношение на етническа принадлежност, пол, произход и вероизповедание чрез създаване на възможност за всеки да се обучава независимо от неговото местоживееие и икономическо положение чрез следните оперативни направления: “Осигуряване на учебници и учебни помагала за учениците в I – IV клас в държавните, общинските и частните училища в Република България”; “Оптимизиране на училищната мрежа чрез осигуряване на превоз до държавните и общинските училища за ученици в основната образователна степен”; “Осигуряване на закуска и/или плод, и/или мляко (чай), включително млечно-кисели продукти на всеки ученик в I - IV клас и в подготвителните групи и класове.
- **“Създаване на достъпна архитектурна среда в училищата за интегриране на деца със специални образователни потребности”**.

- **„С грижа за всеки ученик”** – модул “Осигуряване на допълнително обучение на учениците за повишаване на нивото на постиженията им по общо-образователна подготовка”.
- **„Модернизация на материалната база в училище”** – модул „Създаване на достъпна архитектурна среда”.
- **„ Образователна интеграция за деца и ученици от етническите малцинства”**.
- **„Училище без насилие”** – модел на МОМН, УНИЦЕФ и ДПБ за обща училищна политика срещу насилието и тормоза.
- **„Стипендии на ученици след завършено основно образование”**.
- **„Ученически общежития (средства по стандарти)”**.
- **„Транспорт на ученици”**.
- **„Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”**.
- **„Средищни училища - средства за целодневна организация на учебния ден и столово хранене”**.
- **„Създаване на достъпна архитектурна среда в училищата за интегриране на деца със специални образователни потребности”**.

ЕВРОПЕЙСКИ ПРОГРАМИ

- **Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"** – оперативна ос 4: „Подобряване достъпа до образование и обучение” със следните по-важни програми:
 - „Създаване на благоприятна мултикултурна среда за практическо прилагане на интеркултурно образование и възпитание”;
 - „Да направим училището привлекателно за младите хора”;
 - „Образователни услуги за ученици, изоставащи от учебния материал”;
 - “Подпомагане на обучението на деца и ученици със специални образователни потребности”;
 - “Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система”;
 - „Развитие на дистанционни форми на обучение”;
 - „Студентски стипендии за равен достъп до образование и повишаване мотивацията за по-добри резултати”.

7.3.3 По направление 3

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ

- **“Квалификация на директори и учители”** с модули “За квалификация на педагогическия персонал” и “За квалификация на директорите на училищата”.

ЕВРОПЕЙСКИ ПРОГРАМИ

- **Оперативна програма “Развитие на човешки ресурси”** – приоритетна ос 4: „Подобряване достъпа до образование и обучение”, програма „Ограмотяване на възрастни”.
- **Програма “Грюндвиг”**, насочена към всички възрастни, които искат да развият своите умения и квалификация. Тя предлага възможности за участие в европейски образователни проекти чрез индивидуална и груповата мобилност.
- **Оперативна програма „Административен капацитет”**. Институтът по публична администрация, като второстепенен разпоредител с бюджетни линии към МОМН, е определен като един от директните бенефициенти по тази програма. Основната цел на програмата е насочена към повишаване капацитета на администрацията.

7.3.4 По направление 4

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ:

- **„Младежки дейности”**, чиято цел е да стимулира гражданска активност сред младите хора.
- **„Младежки и информационно-консултантски центрове”**, чиято цел е информиране и повишаване капацитета на младите хора за работа по проекти и възможности за развитие.

ЕВРОПЕЙСКИ ПРОГРАМИ:

- **„Младежта в действие”** с модули: 1). Младежта за Европа – младежки обмени; 2). Европейска доброволческа служба; 3). Младите на света – коопериране с партньорски държави; 4). Младежки работници и поддържащи дейности; 5). Европейско сътрудничество в младежката сфера.

7.3.5 По направление 5

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ

Фонд „Научни изследвания” – финансира фундаментални изследвания и рискови разработки във всички области на науката.

Национален иновационен фонд при МИЕТ, чиято основна цел е насърчаване реализацията на научно-приложни изследователски и технико-

икономически проекти, чрез които се внедряват нови или се усъвършенстват продукти, процеси или услуги. Стратегическите цели, които си поставя фондът, са повишаване конкурентоспособността на българската икономика чрез стимулиране на пазарно ориентирани научно-приложни изследвания, предназначени за индустрията, и създаване на условия за привличане на частни капитали за финансиране на иновации.

Споразумения за двустранно научно-техническо сътрудничество за подкрепа на научни изследвания и мобилност на учени на базата на съвместни проекти.

ЕВРОПЕЙСКИ ПРОГРАМИ

Оперативна програма “Развитие на човешки ресурси” – приоритетна ос 3: „Подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието”, Програма „Наука и бизнес”; „Подкрепа за развитието на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени”.

Седма рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и иновации на ЕС, която осигурява подкрепа за:

- провеждане на високотехнологични научни иновативни изследвания на конкурсен принцип;
- отделни учени и научни колективи за провеждане на върхови научни изследвания;
- изграждането на мултинационални научни мрежи за провеждане на изследвания или координация на политики;
- технологични платформи или инициативи на базата на публично-частно партньорство.

Седма рамкова програма на Европейската общност за ядрена енергия (ЕВРАТОМ), която включва научни изследвания в областта на ядрените изследвания и ядрените технологии и възможности за предоставяне на стипендии за млади учени.

Многостранини програми на база на 7РП, насочени към координацията на научни политики и програми в държавите-членки на 7РП и към многостранини съвместни проекти в обхвата на дадена мрежа.

Програма за сътрудничество в областта на науката и техниката /COST/, която включва осигуряване на възможности за изграждането на научни мрежи, за насърчаване на мобилността на млади и утвърдени изследователите, както и за стимулиране на дейности, свързани с публикационна активност и разпространението на знания.

Програма за конкурентоспособност и иновации, която подкрепя иновативни проекти в стратегически за програмата области – енергия, енергийна

ефективност, информационни и комуникационни технологии, предприемачество, иновативни научни изследвания, насочени към създаване на водещи пазари.

ИНТЕРРЕГ – програма за насърчаване на регионалното сътрудничество и партньорство, в т.ч. дейности в областта на науката и иновациите. Осигурява възможности за реализиране на съвместни докторантски програми.

Трансгранични програми за осигуряване подкрепа на приоритетни дейности между държави с общи граници или държави от един регион (например Черноморски, Югоизточна Европа) за развитие на общи регионални политики в различни области, в т.ч. научно-иновационна политика.

Европейска научна фондация – действа като катализатор за развитието на науката, като обединява водещи учени и агенции, финансиращи изследванията с цел да обсъждат, планират и въвеждат пан-европейските инициативи. Подкрепя научни изследвания, научни мрежи, конференции с многонационално участие.

Съвместни изследователски центрове – подкрепя научни изследвания в стратегически за ЕС области (например околна среда, ядрени изследвания, биотехнологии, здраве).

Версия

7.4 Приложение Г – Съпътстващи документи

8 Референтни документи

9 Анализ на образователната и на научноизследователската система

10 План за действие

Текстовете на всички приложения ще бъдат представени допълнително в срок от 20 дни след публикуване в интернет страницата на МОМН на Програмата за развитие на образованието, младежките политики и науката в Република България (2009 – 2013 г.)

Версия 1.0